

Motion till riksdagen

1987/88:A742

av Lars Werner m. fl. (vpk)

om begränsning av arbetsgivarnas lockouträtt

Trots LAS, MBL, lagen om styrelserepresentation för de anställda, förtroendemannalag, löntagarfonder och förnyelsefonder är maktförhållandet mellan arbete och kapital i grunden oförändrat. I kraft av sitt ägande till produktionsmedlen har kapitalägarna en total maktposition i alla frågor som har avgörande betydelse för arbetare, regioner och hela samhället. Talet om jämställda parter på arbetsmarknaden med motsvarande konfliktverktyg – strejk, lockout, blockad etc. – som balanserar varandra är djupt felaktigt och grundar sig på ett borgerligt synsätt på samhällsstrukturen.

I avtalsrörelsen 1980 ställdes de mycket odemokratiska förhållandena i centrum. Som svar på de fackliga organisationernas begränsade strejker svarade SAF med en storlockout som ställde arbetarna utan försörjning, de hade bara konfliktkassornas medel att tillgå. Förutom sitt övertag genom ägandet till produktionsmedlen kan arbetsköparen även stänga ute arbetarna från arbetsplatsen.

Det är inte bara vpk som uppmärksammat frågan. Även SAP tog upp frågan i riksdagen genom en väl genomarbetad motion med Olof Palme som första namn, där lockout ifrågasätts.

I motionen från 1981 framhålls bl. a. följande:

Vi menar att nuvarande lagstiftning, med arbetsgivarens oinskränkta lockouträtt, otillbörligt förstärker den redan starka parten på arbetsmarknaden. Det finns flera skäl till vårt ställningstagande. Arbetsgivaren har exempelvis tillgång till en mängd olika maktmedel vid sidan av lockouträtten.

Arbetsgivaren har således, oberoende av om fredsplikt råder eller ej, möjlighet att besluta över investeringar, priser, driftsinskränkningar, om produktionen ska flytta osv. Över huvud taget ligger alltså alla arbetslednings- och företagsledningsbeslut helt i arbetsgivarens hand. Mot detta kan arbetstagersidan endast sätta den organiserade strejken. Den möjligheten står dock endast till förfogande under avtalslöst tillstånd, dvs. då kollektivavtal ej gäller.

En konflikt, och i synnerhet en lockout, slår dessutom hårdare på arbetstagaren än på arbetsgivaren. Arbetstagaren är oftast mer personligt drabbad av konflikten och då framför allt av dess ekonomiska verkningar. Arbetsgiversidan har större möjlighet att fördela kostnaderna och låta dessa gå vidare till konsumenter och skattebetalare. På så sätt får arbetstagaren "betala" lockouten två gånger. Denna riskspridning jämte det faktum att en lockout många gånger måste få en viss omfattning för att vara konkurrensneutral gör att arbetsgiversidan lättare tillgriper lockout än arbetstagersidan initierar en strejk av motsvarande omfattning.

SAF:s agerande (våren 1980, vår anmärkning) innebär således att man som svar på en relativt blygsam stridsåtgärd varslade och genomförde en omfattande storlockout. Arbetsgivarsidans agerande är i och för sig ej något nytt. Även om SAF tillsammans med de borgerliga krafterna intagit en alltmer militant och fackföreningsfientlig inställning har man även tidigare intagit ståndpunkten att fackliga stridsåtgärder skall mötas av massiva motåtgärder i form av allmän lockout. En sådan konfliktstrategi tyder på osmidighet och ansvarslöshet som inte enbart drabbar de fackliga motparterna och dess medlemmar utan även sätter hela samhällsekonomin i gungning.

Motionen utmynnar i krav om utredning av konsekvenserna av arbetsgivarernas oinskränkta lockouträtt.

Vpk kan i huvudsak instämma i den socialdemokratiska motionen från 1981. Vi anser att det i lagstiftningen skall göras en klar skillnad mellan lockout och strejk. Strejken är arbetarnas yttersta vapen i en arbetskonsflikt när de drar tillbaka sin arbetskraft som kapitalet behöver för att berika sig. Kapitalisterna äger naturtillgångar, energi, kapital, fabriker och varor. De behärskar forskning, teknik och handel, och de har makten att besluta om nedläggningar och investeringar och kort sagt hela grunden för nationens liv och framtid.

De arbetande måste arbeta för att klara sin försörjning. När SAF vidtar lockout är det ett hot mot arbetarens existens. Medan arbetarnas möjligheter till försörjning hotas genom en lockout, hotar strejken endast den rikes/kapitalägarens möjligheter att berika sig. Strejk och lockout är inte jämförbara stridsvapen. Med en oinskränkt lockouträtt har arbetsköparna alla medel på sin sida: ägandet, makten och den lagliga möjligheten att ställa arbetarna utan försörjning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär lagförslag som innebär att rätten att tillgripa lockout upphör eller att arbetsköparnas möjlighet att använda lockout starkt begränsas.

Stockholm den 26 januari 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)

Tommy Franzén (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Alexander Chrisopoulos (vpk)

Paul Lestander (vpk)